

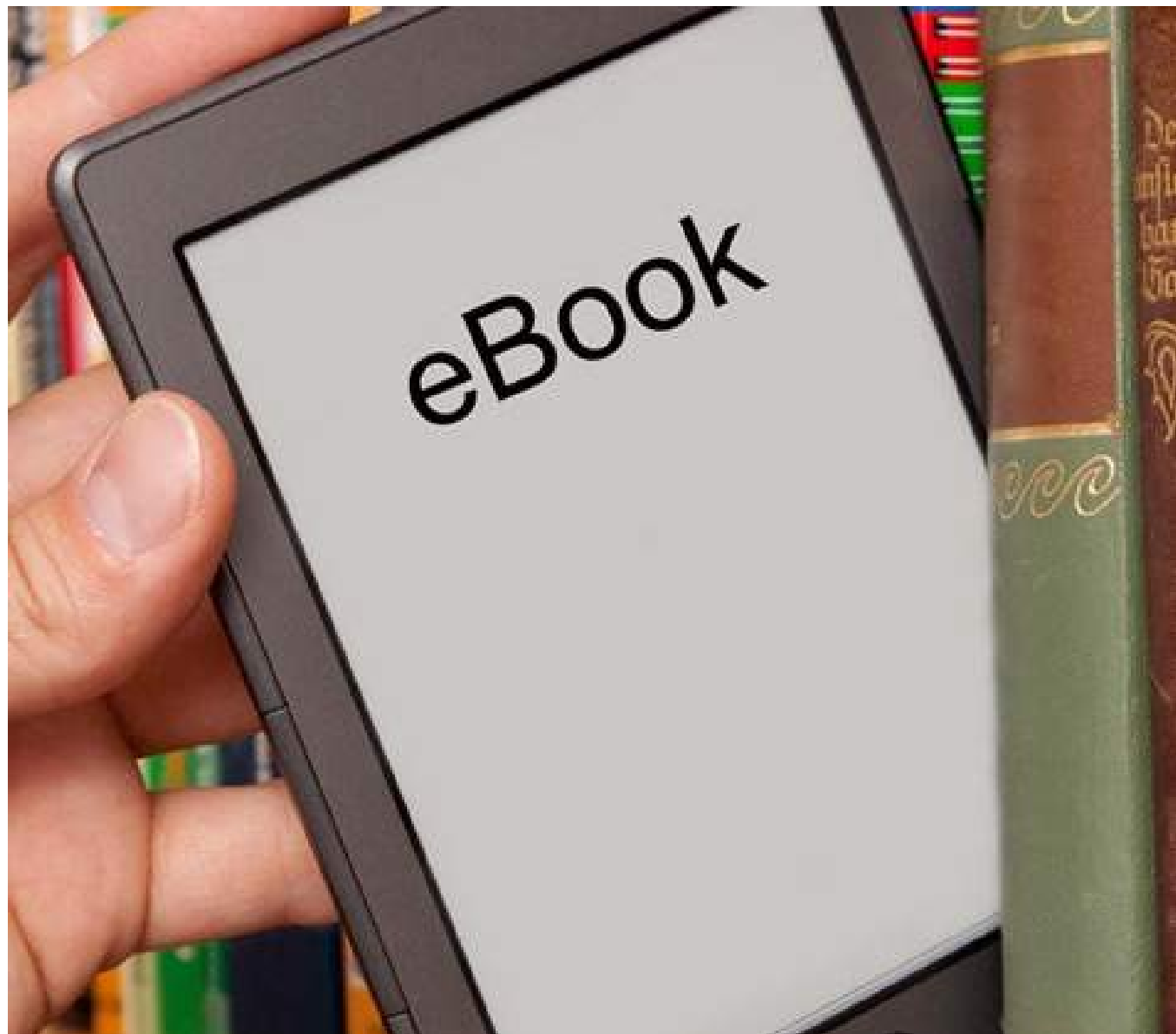
KANTAR PUBLIC=

Auteursinkomsten uit de exploitatie van e-books en afspraken daarover

Anne Tilanus en Dieter Verhue
25 augustus 2017
H3835

lira

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Conclusies	5
Exploitatie via Bibliotheek.nl	7
Achtergrond	8
Afspraken	9
Vergoedingen	10
Exploitatie via abonnementsmodellen	11
Achtergrond	12
Afspraken	13
Vergoedingen	14
Opmerkingen auteurs	15
Onderzoeksverantwoording	16

1. Inleiding

Onderzoeksvraag

Krijgen auteurs een eerlijke vergoeding voor het uitlenen van e-books en commerciële abonnementsdiensten?

Context

De populariteit van e-books is de afgelopen jaren in hoog tempo toegenomen en daarmee steeg ook het aandeel van e-books in het totale boekenaanbod. Net als papieren boeken, kunnen e-books worden verkocht en uitgeleend, maar ook in abonnementsvorm worden aangeboden. Zo geeft het 'all-you-can-read-model' via een betaald abonnement onbeperkt toegang tot een collectie e-books. Het digitaal uitlenen vindt plaats via Bibliotheek.nl. Commerciële abonnementen zijn er van aanbieders zoals Kobo Plus, Bliwoo en Bookchoice (voorheen Elly's Choice).

De Auteursbond en Stichting Lira zetten zich in om de rechtspositie en de inkomsten van schrijvers en vertalers te verbeteren. Stichting Lira keert geld uit aan auteurs voor het (her)gebruik van hun teksten. De Auteursbond adviseert aangesloten auteurs over contracten.

In samenwerking met de Groep Algemene Uitgevers (GAU, onderdeel van het Nederlands Uitgeversverbond, NUV) heeft de Auteursbond een Modelcontract opgesteld.

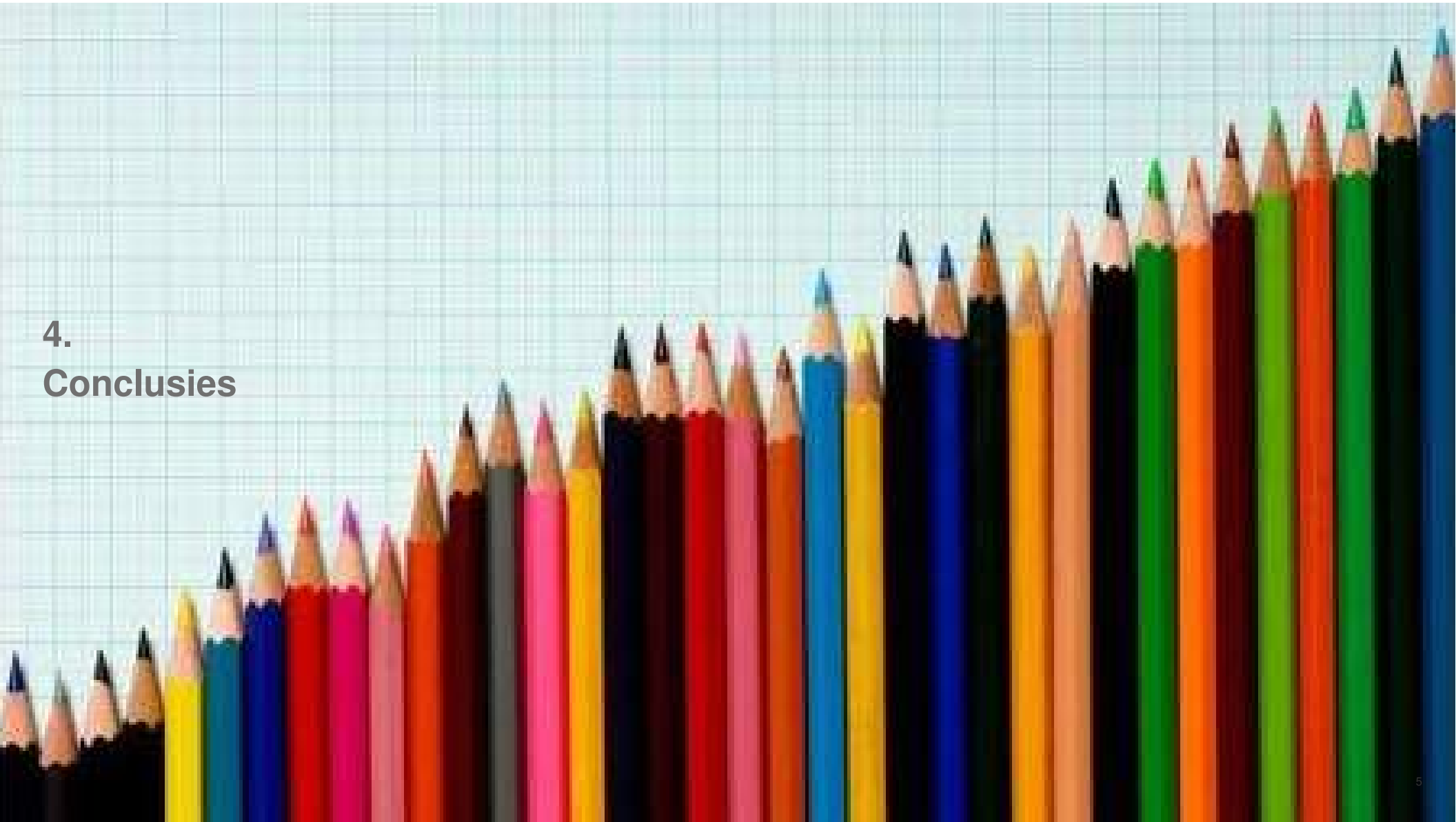
Daarin is alleen een vergoeding opgenomen voor de verkoop van e-books, maar niet voor het uitlenen via Bibliotheek.nl (hierna: e-lending) en aanbieden daarvan via commerciële abonnementen (hierna: abonnementsdiensten).

Met de snelle ontwikkelingen omtrent e-books rijst de vraag of en zo ja, op welke manier auteurs hun aandeel in de opbrengsten uit e-lending en abonnementsdiensten ontvangen. In opdracht van de Auteursbond en Stichting Lira heeft Kantar Public onderzoek uitgevoerd naar het uitlenen van e-books en het aanbieden daarvan in abonnementsdiensten om zo meer inzicht te krijgen in de afspraken hierover tussen auteurs en uitgevers.

Onderzoek

De Auteursbond en Stichting Lira vragen zich af of auteurs zelf afspraken hebben gemaakt met hun uitgever(s) over e-lending en abonnementsdiensten en wat die afspraken dan inhouden. Krijgen auteurs een vergoeding en zo ja, hoeveel bedraagt deze en waar is het bedrag op gebaseerd? Dit onderzoeksrapport beantwoordt deze vragen voor zowel e-lending als voor abonnementsdiensten.

4. Conclusies

Conclusies

De onderzoeksresultaten geven een divers beeld van de afspraken die auteurs hebben gemaakt omtrent e-lending en abonnementsdiensten, alsmede de vergoedingen die zij hiervoor krijgen. 583 schrijvers en 237 vertalers van wie één of meer titels als e-book zijn verschenen, hebben een vragenlijst ingevuld over dit onderwerp. Concluderend kunnen we stellen dat zij in de meeste gevallen niet hebben gedeeld in de opbrengsten uit e-lending en abonnementsdiensten in 2016.

Voor e-lending via Bibliotheek.nl en abonnementsdiensten zien we vergelijkbare resultaten. Meer dan de helft van de auteurs (59%) was alvorens aan de vragenlijst te beginnen er niet van op de hoogte dat zijn of haar e-boektitel(s) uitgeleend worden of beschikbaar zijn via een abonnementsdienst. Deze onwetendheid is er mede oorzaak van dat er vaak geen afspraken zijn gemaakt met de uitgever over e-lending en abonnementsdiensten en dat een vergoeding geheel uitbleef.

Zelfs in de gevallen dat auteurs wél afspraken hebben gemaakt, hebben zij niet altijd een vergoeding ontvangen. Zij ontvingen wel veel vaker een vergoeding dan auteurs die geen afspraken hebben gemaakt. In totaal heeft circa twee derde van de auteurs geen vergoeding gekregen, terwijl zijn of haar titels wel digitaal werden aangeboden in 2016.

Daar komt bij dat voor veel auteurs het jaarlijkse royaltystatement niet transparant is. Termen als ‘verhuur’ en ‘verkoop’ worden daarin volgens auteurs door elkaar gebruikt. Bovendien weet circa de helft van de auteurs die wel vergoedingen ontvingen, niet waarop die gebaseerd zijn. Auteurs die dat wél weten, geven vaak aan dat het een vergoeding per uitlending / per gelezen titel betreft.

Verder zijn er op een aantal punten duidelijke verschillen tussen schrijvers en vertalers. Vertalers zijn er minder vaak van op de hoogte dat hun titels worden aangeboden, hebben minder vaak afspraken gemaakt met hun uitgever en ontvangen ook minder vaak een vergoeding.

Veel auteurs zijn er verbaasd over dat hun werk buiten hun medeweten digitaal geëxploiteerd wordt. Daarnaast zijn zij verontwaardigd over de hoogte van de vergoeding daarvoor. Er is behoefte aan informatie over de rechten die men als auteur heeft en men vraagt zich af of e-books ook onder de leenrechtvergoeding van Lira vallen. Verder geven veel respondenten aan in het onderzoek aanleiding te zien om zich (beter) te verdiepen in de inkomsten uit e-lending en abonnementsdiensten.

2.

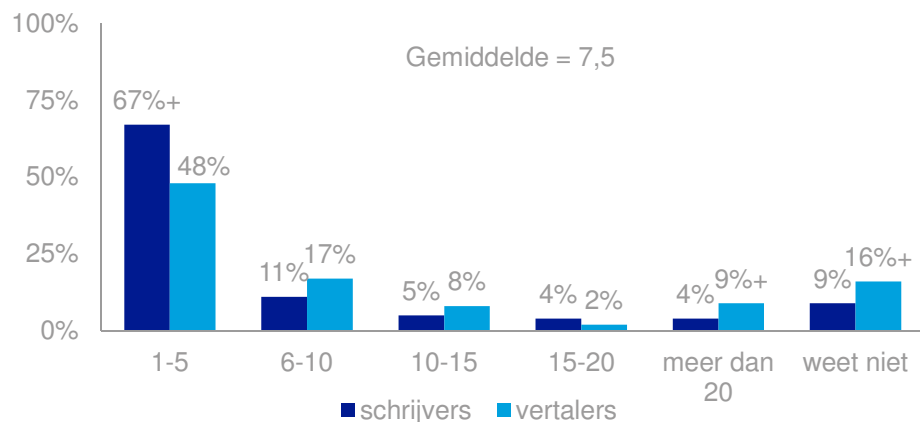
Exploitatie via Bibliotheek.nl

Achtergrond

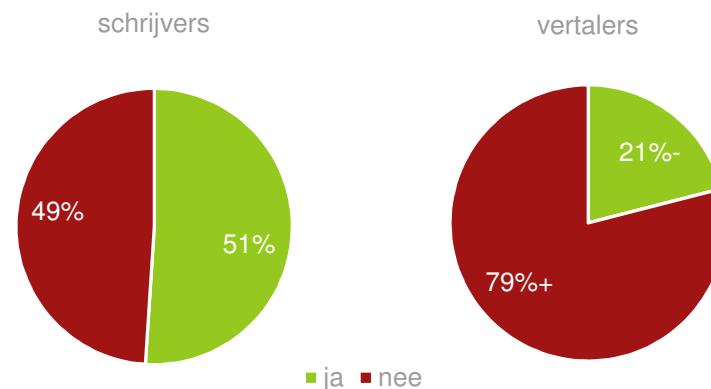
Weten auteurs dat hun titels worden aangeboden op Bibliotheek.nl?

Voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst werd de respondenten verzocht om na te gaan of hun e-books via Bibliotheek.nl worden aangeboden. Ruim twee derde (68%) van de schrijvers en ruim drie kwart (78%) van de vertalers geven aan dat Bibliotheek.nl door hen geschreven of vertaalde e-books aanbiedt. Op de vraag hoeveel e-books worden aangeboden, geven de meeste auteurs aan dat dit vijf of minder betreft.

Vraag 3: Worden door u geschreven/vertaalde e-books aangeboden op Bibliotheek.nl? schrijvers: n=583; vertalers: n=237

De helft van de schrijvers (49%) geeft aan dat zij niet op de hoogte waren van het feit dat hun titels op Bibliotheek.nl worden aangeboden. Bij vertalers is dit aandeel nog groter: acht op de tien (79%) wisten dit niet voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst. Auteurs zeggen verontwaardigd en verbaasd te zijn dat hun werk buiten hun medeweten wordt uitgeleend of aangeboden.

Vraag 4: Was u hier vóór het invullen van deze vragenlijst van op de hoogte?

schrijvers: n=394; vertalers: n=185

Vraag 5: Hoeveel van uw titels worden via Bibliotheek.nl aangeboden?

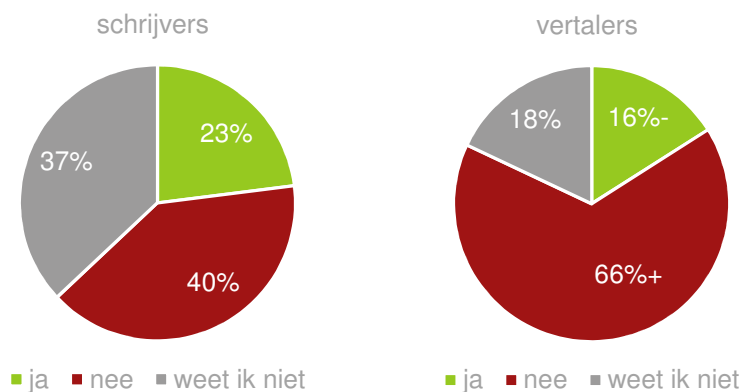
schrijvers: n=394; vertalers: n=185

Afspraken

Zijn er afspraken gemaakt met de uitgever?

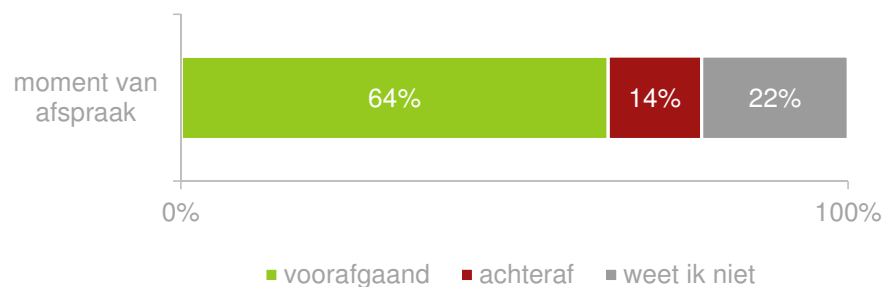
Vier op de tien schrijvers (40%) en twee op de drie vertalers (66%) hebben geen afspraken gemaakt met hun uitgever over het aanbod via Bibliotheek.nl. Een kwart van de schrijvers (23%) en een zesde van de vertalers (16%) heeft hierover wel afspraken gemaakt.

Wanneer we kijken naar alle auteurs samen (schrijvers en vertalers) die vooraf wisten dat hun boeken op Bibliotheek.nl worden aangeboden, zien we dat zij vaker afspraken gemaakt hebben (34%).

Vraag 6: Heeft u afspraken gemaakt met uw uitgever over (een vergoeding voor) uitleningen via Bibliotheek.nl?
schrijvers: n=394; vertalers: n=185

Bijna twee derde (64%) van de auteurs die afspraken over e-lending en/of abonnementsdiensten hebben gemaakt, deed dit voorafgaand aan het online aanbieden. Eén op de zeven (14%) maakte die afspraken pas achteraf.

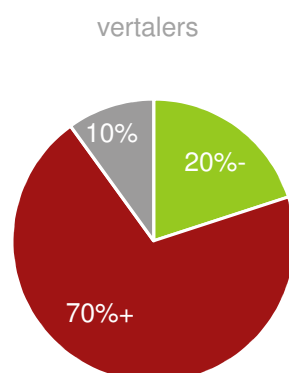
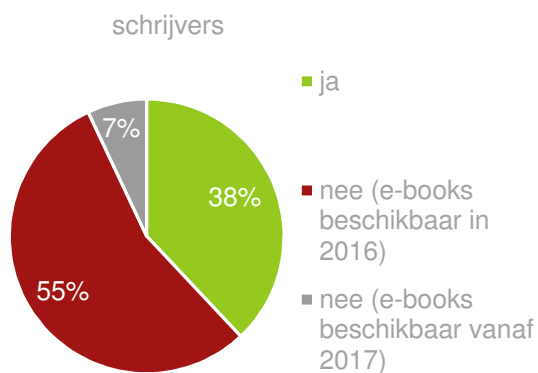

Vraag 7: Wanneer zijn deze afspraken gemaakt?
Auteurs die afspraken hebben gemaakt: n=120

Vergoedingen

Wat levert e-lending via Bibliotheek.nl op voor de auteurs?

Meer dan de helft (55%) van de schrijvers en zeven op de tien (70%) vertalers ontvingen geen vergoeding, terwijl hun titels in 2016 wel aangeboden werden. Circa vier op de tien schrijvers (38%) en één op de vijf vertalers (20%) hebben over 2016 wel een vergoeding ontvangen voor het uitlenen van hun e-books. Auteurs die afspraken hebben gemaakt, kregen aanzienlijk vaker een vergoeding (71%) dan auteurs die geen afspraken hebben gemaakt (18%).

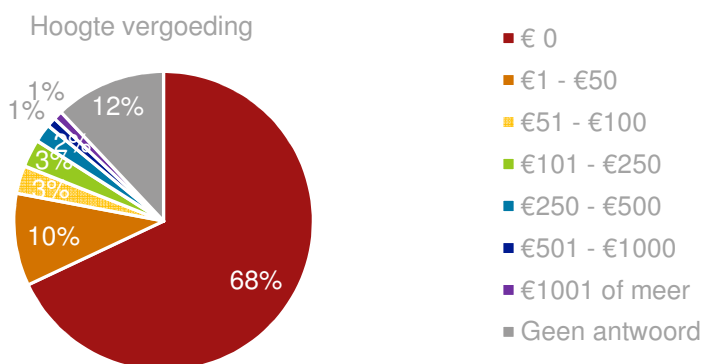
Vraag 8: Heeft u over 2016 een vergoeding ontvangen voor deze uitleningen?

schrijvers: n=394; vertalers: n=185

Vraag 9: Hoeveel bedroeg deze vergoeding in totaal? In euro's.

Totaal auteurs: n=579, waarvan auteurs die een vergoeding hebben gekregen: n=186

De bedragen die 186 auteurs over 2016 hebben ontvangen, variëren van € 1 tot € 3.356. De waarde in het midden van de verdeling van alle bedragen die deze auteurs ontvingen, is € 45.

Bijna de helft van de auteurs (46%) weet niet waar de vergoeding die zij kregen op gebaseerd is. De vergoedingen waren bij twee op de vijf auteurs (40%) gebaseerd op het aantal uitleningen. Van deze groep noemden 40 respondenten daar een bedrag per uitlening bij, met een gemiddelde van € 0,26.

Vraag 10: Waar is deze vergoeding op gebaseerd? Auteurs die een vergoeding hebben gekregen: n=186

Vraag 11: Wat is de vergoeding voor u per uitlening van uw titel(s)? In eurocenten.

Auteurs die een vergoeding per uitlening ontvangen en hier de hoogte van weten: n=40

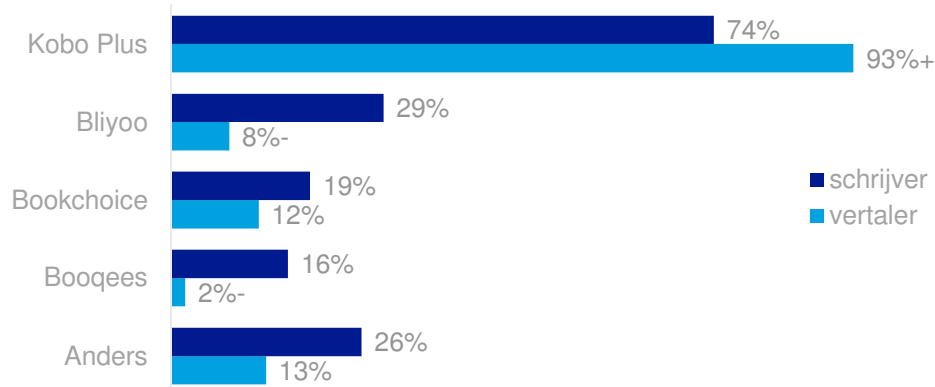
3. Exploitatie via abonnementsmodellen

Achtergrond

Hoeveel titels worden aangeboden via abonnementen?

Opvallend is dat veel schrijvers (60%) en vertalers (68%) niet weten of hun titels in een abonnementsmodel zijn opgenomen. Voor een vijfde van de schrijvers (22%) en een kwart van de vertalers (25%) geldt dat er minimaal één e-book in een abonnementsmodel is opgenomen. Hoewel Kobo Plus pas in 2017 startte, worden de meeste titels via deze abonnementsdienst aangeboden.

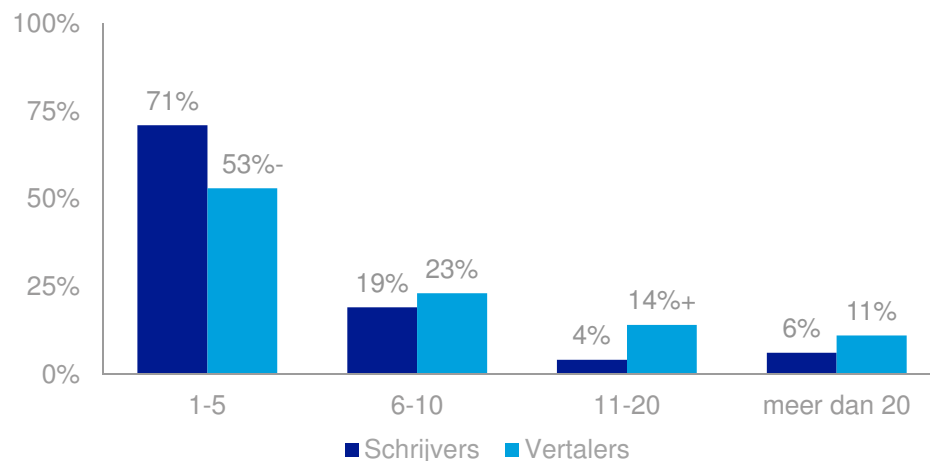
Vraag 12: Zijn door u geschreven/vertaalde e-books opgenomen in een abonnementsmodel?

Schrijvers: n=583; vertalers: n=237

Vraag 13: Bij welke aanbieders worden uw titels aangeboden? Meerdere antwoorden mogelijk.

Auteurs waarvan minimaal 1 titel in een abonnement is opgenomen, schrijvers: n=129; vertalers: n=60

In de meeste gevallen worden er één tot vijf boeken per auteur via een abonnementsdienst aangeboden. De mediaan ligt op 4,1 titels per auteur. Van vertalers worden gemiddeld meer e-books aangeboden dan van schrijvers.

Vraag 14: Hoeveel van uw geschreven/vertaalde e-books worden aangeboden bij [aanbieder]?

Auteurs waarvan minimaal 1 titel in een abonnement is opgenomen: n = 178

Afspraken

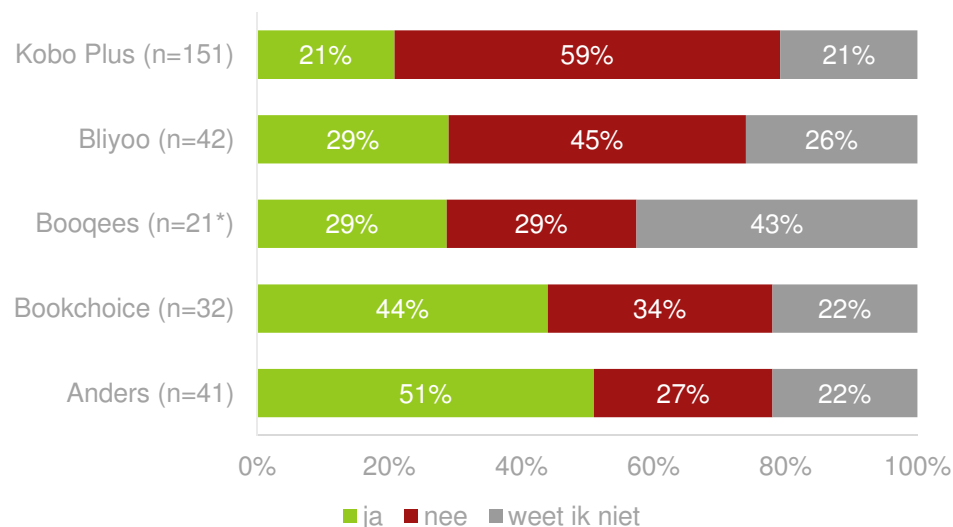
Zijn er afspraken gemaakt met de uitgever?

De helft (51%) van de auteurs van wie één of meer titel(s) in een abonnementsmodel zijn opgenomen, heeft daarover geen afspraken gemaakt met zijn uitgever. Circa een derde (32%) heeft wel afspraken gemaakt. Vertalers hebben vaker geen afspraken gemaakt (73%) dan schrijvers (40%).

Van de auteurs die wel afspraken maakten, deden zeven op de tien (70%) dat voordat hun e-book(s) in een abonnementsmodel werd(en) opgenomen. Ruim één op de vijf auteurs (22%) deed dit pas daarna.

Over het aanbieden van e-books via Kobo Plus en Bliyoo zijn het vaakst geen afspraken gemaakt tussen uitgevers en auteurs.

*Voor Booqees is de basis (n-waarde) laag, dus de percentages zijn indicatief

Vraag 15: Heeft u afspraken gemaakt met uw uitgever over (een vergoeding voor) het gebruik van uw titel(s) in het abonnement? schrijvers: n=129; vertalers: n=60

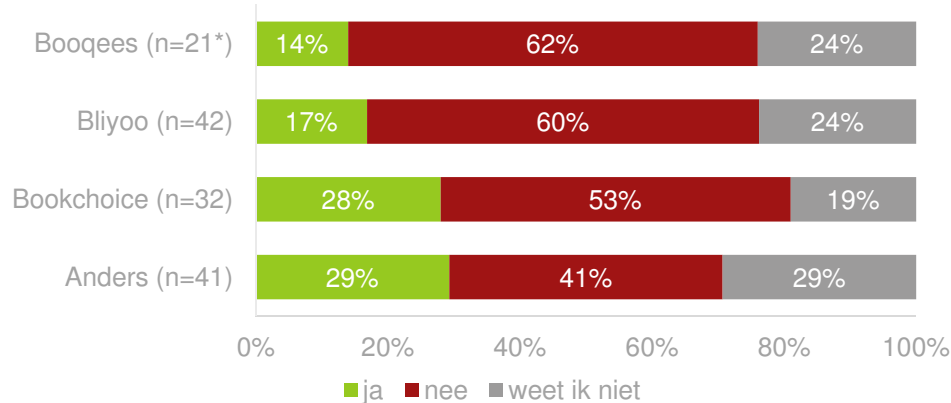
Vraag 16: Wanneer zijn deze afspraken gemaakt?

Auteurs die afspraken hebben gemaakt: n=60

Vergoedingen

Wat levert exploitatie via abonnementsdiensten op voor de auteurs?

Circa de helft (54%) van de auteurs van wie werk in een abonnementsdienst wordt aangeboden, ontving geen vergoeding. Bijna een kwart (23%) ontving wel een vergoeding. Auteurs die afspraken maakten met de uitgeverij ontvingen vaker een vergoeding dan auteurs die dat niet deden (41% versus 13%). In onderstaande grafiek staat per abonnementsdienst aangegeven of men een vergoeding ontving.

*Voor Booqees is de basis (n-waarde) laag, dus de percentages zijn indicatief

Vraag 17: Heeft u over 2016 een vergoeding ontvangen voor het gebruik van uw e-books in de abonnementsdiensten?

Auteurs waarvan minimaal 1 titel in een abonnement is opgenomen, uitgezonderd Kobo Plus, omdat deze abonnementsdienst nog niet bestond in 2016: n = 99

Van de auteurs die over 2016 een vergoeding hebben ontvangen, wisten 22 auteurs de hoogte hiervan. De bedragen lopen uiteen van € 1 tot € 490 per auteur. Het aantal boeken dat per auteur via een abonnementsdienst wordt aangeboden varieerde van 1 tot 43.

Daar komt bij dat een groot deel van de auteurs die een vergoeding ontvingen (57%) niet weet hoe die vergoeding tot stand is gekomen. Twee van de vijf (39%) auteurs geven aan dat de vergoeding is gebaseerd op een bedrag per gelezen titel.

Ook bij het beoordelen van de inkomsten uit abonnementsdiensten speelt dat voor veel respondenten het royaltystatement niet inzichtelijk is en dat de termen 'verkoop' en 'verhuur' door elkaar worden gebruikt.

Vraag 18: Hoeveel bedroeg deze vergoeding in totaal? In euro's.

Auteurs die een vergoeding hebben gekregen en hier de hoogte van weten: n=22

Vraag 19: Waar is deze vergoeding op gebaseerd?

Auteurs die een vergoeding hebben ontvangen: n=23

Opmerkingen van auteurs

Auteurs geven aan dat ze blij zijn dat dit onderzoek gedaan wordt. Het heeft een aantal gestimuleerd om zich meer in e-lending en abonnementsdiensten te verdiepen of om zelf actie te ondernemen, bijvoorbeeld door met hun uitgever(s) in gesprek te gaan.

“Ik heb me hier tot mijn schande niet mee beziggehouden, dat zal ik van nu af aan dus wel doen.”

“Op vragen mijnerzijds heeft de betreffende uitgeverij bepaald dat er royalty's zullen worden uitgekeerd voor de verkopen via het abonnementsmodel. Over het hoe en wat bleef men onduidelijk. Men heeft toegezegd met de Auteursbond in overleg te willen blijven over een passende vergoeding.”

Veel auteurs wisten voorafgaand aan het onderzoek niet dat hun e-books via Bibliotheek.nl of een abonnementsdienst werden aangeboden.

“Heel goed dat u dit onderzoek doet. Ik had eerlijk gezegd geen idee dat een van mijn boeken o.a. ook bij bibliotheek.nl te downloaden is.”

“Ik kan mij niet herinneren dat ik ben geïnformeerd over opname van mijn boeken op Booqees en KoboPlus.”

Een aantal auteurs geeft aan dat het royaltystatement niet inzichtelijk is. Zo wordt niet altijd duidelijk onderscheid gemaakt tussen ‘verkoop’ en ‘verhuur’ en is de basis voor de vergoeding niet helder.

“Is er nog onderscheid bij KOBO plus, tussen verkoop en verhuur?”

“Ik kan op grond van de afrekeningen niet uitmaken hoeveel ik moet krijgen, of er iets ontbreekt, of ik op bibliotheek.nl al in 2016 te vinden was, etc.”

“Ik weet niet hoeveel per titel ik heb gekregen, omdat ik hiervan geen specificatie ontvang.”

Wél is duidelijk dat de vergoedingen laag zijn, aldus een groot aandeel van de auteurs.

“Ik was inderdaad onaangenaam verrast dat een titel die bij (...) aangeboden is, en maar liefst 9.388 maal gedownload is uiteindelijk maar 93,88 opbracht.”

“Ik hoop dat er vergoedingen voor komen. Ik zie soms ook dat mijn boeken illegaal gedownload kunnen worden. Door het gratis aanbieden via allerlei constructies verdienen je met boeken schrijven onderhand niets meer.”

“Voor zover ik wel een vergoeding heb ontvangen, van (...), krijg ik 5 procent van het bedrag dat de uitgeverij door de KB krijgt uitbetaald. (...) De ‘grondslag’ waarover royalty's worden berekend is dan nog geen 10 procent van de verkoopprijs, wat resulteert in een royaltyperscentage van 0,05 procent.”

“Ik hoef er gelukkig niet van te leven, maar het is typisch kapitalisme t.o.v. schrijvers. Voordeel: voor kapitalisten wordt zelden een standbeeld opgericht, voor schrijvers des te meer...”

Daarnaast weten sommige auteurs niet goed waar zij recht op hebben en wat zij zelf moeten/kunnen doen.

“Daarnaast is het moeilijk wat krijgen op wat nu precies (contractueel of niet) mijn rechten zijn én of een uitgever zich daar überhaupt aan houdt.”

“Is Lira ook in staat de auteursrechten te innen bij Kobo Plus cs en hoe wordt het tarief vastgesteld?”

“Ik krijg t gevoel dat ik n dief van m'n eigen portemonnee zou kunnen zijn, maar word alleen gealarmeerd, niet verteld wat ik kan doen.”

“Ik merk door deze vragen dat ik nauwelijks op de hoogte ben van de plichten en rechten aangaande e-books.”

Een aantal auteurs hoopt dat de Lira en Auteursbond hen kunnen helpen.

“Het zou fijn zijn als daarover meer duidelijkheid kan komen.”

5. Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksverantwoording

Steekproef

Voor het verzamelen van de gegevens voor dit onderzoek zijn twee groepen benaderd: 972 schrijvers en vertalers uit het ledenbestand van de Auteursbond en 6.193 leenrechtontvangers bij Stichting Lira. Om de privacy van de respondenten optimaal te waarborgen, is de steekproef door Lira getrokken en benaderd. Kantar Public heeft hierbij geadviseerd.

Methode

Respondenten werden met een e-mail uitgenodigd voor het onderzoek. In de e-mail stond een link naar de online vragenlijst. De vragenlijst kon ingevuld worden tussen 8 mei en 11 juni 2017. Om de respons te verhogen, hebben beide benaderde groepen twee herinneringen ontvangen. Gemiddeld duurde het invullen van de vragenlijst 6,5 minuten.

Respons

Van de 7.165 genodigden reageerden 1.549 auteurs (bruto respons: 21,6%). De doelgroep van dit onderzoek is 'auteurs met één of meer e-boektitels'. Na een selectievraag aan het begin van de vragenlijst,

bleken 729 auteurs buiten de doelgroep te vallen; geen van hun titels is als e-book uitgegeven. De resultaten van de overige 820 auteurs van wie wel e-boektitels verschijnen, worden in dit onderzoek beschreven (netto respons: 11,4%). De doelgroep is onder te verdelen in 583 schrijvers en 237 vertalers.

Responsoverzicht	
Uitgenodigd	7.165
Bruto respons	1.549 (21,6%)
Buiten doelgroep	729
Netto respons	820 (11,4%)

Significantie

Op een aantal punten verschillen de resultaten voor schrijvers en vertalers van elkaar. Een verschil met een overschrijdingskans $p < 0,05$ (95% betrouwbaarheidsniveau) wordt in dit onderzoek als significant beschouwd. De verschillen in de resultaten van schrijvers en vertalers zijn in de grafieken aangegeven met een + (hoger) of een – (lager).